WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 1 października 2009 r.*

W sprawie C-3/08

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal du travail de Nivelles (Belgia) postanowieniem z dnia 18 grudnia 2007 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 8 stycznia 2008 r., w postępowaniu:

Ketty Leyman

przeciwko

Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI),

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawca), G. Arestis i J. Malenovský, sędziowie,

* Język postępowania: francuski.

rzecznik generalny: M. Poiares Maduro,
sekretarz: M.A. Gaudissart, kierownik wydziału,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 grudnia 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu K. Leyman przez E. Pireta, avocat,

— w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez C. Wissels oraz M. Noort, działające w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez V. Jackson, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez T. Warda, barrister,

— w imieniu Rady Unii Europejskiej przez M. Veigę oraz D. Canga Fano, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez M. van Hoofa oraz V. Kreuschitza, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 19 lutego 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy art. 40 ust. 3 rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie w wersji zmienionej i uaktualnionej rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r. (Dz.U. 1997, L 28, s. 1), zmienionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 647/2005 z dnia 13 kwietnia 2005 r. (Dz.U. L 117, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1408/71"), a także zgodności z prawem wspólnotowym niektórych elementów prawa belgijskiego z zakresu świadczeń z tytułu niezdolności do pracy.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy K. Leyman, obywatelką belgijską, a Institut national d'assurance maladie-invalidité (INAMI), dotyczącego obliczania daty, od której przysługuje jej prawo do pobierania świadczenia z tytułu niezdolności do pracy.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 13 rozporządzenia nr 1408/71 stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem art. 14c i 14f osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają wyłącznie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Przepisy niniejszego tytułu określają ustawodawstwo właściwe.

2. Z zastrzeżeniem przepisów art. 14–17:

a) pracownik najemny zatrudniony na terytorium jednego państwa członkowskiego podlega ustawodawstwu tego państwa, nawet jeżeli zamieszkuje na terytorium innego państwa członkowskiego lub jeżeli przedsiębiorstwo lub pracodawca, który go zatrudnia, ma swoją zarejestrowaną siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności na terytorium innego państwa członkowskiego;

[…]”.

4 Artykuł 37 rozporządzenia nr 1408/71 stanowi:

„1. Pracownik, który podlegał kolejno lub na przemian ustawodawstwu dwóch lub kilku państw członkowskich i który ukończył okresy ubezpieczenia wyłącznie na podstawie ustawodawstwa, zgodnie z którymi kwota świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy] nie zależy od długości okresów ubezpieczenia, korzysta ze świadczeń zgodnie z przepisami art. 39. Artykuł ten nie dotyczy podwyżek emerytury lub dodatków na dzieci, które przyznaje się zgodnie z przepisami rozdziału 8.

2. Załącznik IV część A wskazuje, w odniesieniu do każdego zainteresowanego państwa członkowskiego, ustawodawstwo obowiązujące na jego terytorium określone w ust. 1”.

5 Artykuł 40 rozporządzenia nr 1408/71 brzmi następująco:

„1. Pracownik, który podlegał kolejno lub przemiennie ustawodawstwu dwóch lub kilku państw członkowskich, z których co najmniej jedno nie było ustawodawstwem rodzaju określonego w przepisach art. 37 ust. 1, korzysta ze świadczeń zgodnie z przepisami rozdziału 3, które stosuje się odpowiednio, z uwzględnieniem przepisów ust. 4.

2. Jednakże pracownik, którego dotknęła niezdolność do pracy, po której następuje inwalidztwo w okresie podlegania ustawodawstwu wymienionemu w załączniku IV część A, korzysta ze świadczeń, zgodnie z przepisami art. 37 ust. 1, pod następującymi warunkami:

— spełnia warunki wymagane przez to ustawodawstwo lub przez inne ustawodawstwo tego samego rodzaju, z uwzględnieniem, w odpowiednim przypadku, przepisów art. 38, ale bez konieczności uwzględniania okresów ubezpieczenia ukończonych z uwzględnieniem ustawodawstw niewymienionych w załączniku IV część A,

oraz

— nie spełnia warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia z tytułu inwalidztwa [niezdolnosci do pracy] zgodnie z ustawodawstwem niewymienionym w załączniku IV część A,

oraz

— nie dochodzi praw do emerytur, uwzględniając art. 44 ust. 2 zdanie drugie.

3. a) Do celów określenia prawa do świadczeń zgodnie z ustawodawstwem państw członkowskich, wymienionym w załączniku IV część A, które uzależnia przyznanie świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy] od

korzystania przez określony czas przez zainteresowanego ze świadczeń pieniężnych w razie choroby lub pozostawania w stanie niezdolności do pracy, w przypadku gdy pracownik najemny lub osoba prowadząca działalność na własny rachunek, którzy podlegali temu ustawodawstwu, są dotknięci niezdolnością do pracy, po której nastąpiło inwalidztwo w czasie podlegania ustawodawstwu innego państwa członkowskiego, uwzględnia się, bez uszczerbku dla przepisów art. 37 ust. 1:

i) wszystkie okresy, w odniesieniu do tej niezdolności do pracy, korzystania, zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego, ze świadczeń pieniężnych w razie choroby lub, zamiast tych świadczeń, z wynagrodzenia;

ii) wszystkie okresy, w odniesieniu do inwalidztwa, po którym nastąpiła ta niezdolność do pracy [które nastąpiło po tej niezdolności do pracy], korzystania ze świadczeń w rozumieniu niniejszego rozdziału 2 i następnego rozdziału 3 z tytułu inwalidztwa, przyznanych z tytułu inwalidztwa zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego;

tak jakby chodziło o okres, w czasie którego świadczenia pieniężne w razie choroby były wypłacane osobie zainteresowanej zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego, lub o okres, podczas którego zainteresowany był niezdolny do pracy w rozumieniu tego ustawodawstwa.

b) Prawo do świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy] zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego nabywane jest bądź po zakończeniu początkowego okresu rekompensaty z tytułu choroby przewidzianego przez to ustawodawstwo bądź po zakończeniu początkowego okresu niezdolności do pracy przewidzianego przez to ustawodawstwo i nie wcześniej niż:

i) w dniu nabycia prawa do świadczeń z tytułu inwalidztwa [niezdolności do pracy], określonych w lit. a) [ppkt] ii) zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego;

lub

ii) następnego dnia po upływie ostatniego dnia, w którym zainteresowany ma prawo do świadczenia pieniężnego w razie choroby zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego.

4. Decyzja podjęta przez instytucję państwa członkowskiego dotycząca stopnia inwalidztwa [niezdolności do pracy] wnioskującego wiąże instytucje innych zainteresowanych państw członkowskich, pod warunkiem że zgodność między ustawodawstwem tych państw w sprawie stopni inwalidztwa [niezdolności do pracy] jest potwierdzona w załączniku V".

6 Załącznik IV część A rozporządzenia nr 1408/71 opisuje ogólny system zabezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy w Belgii w ramach takiego rodzaju obowiązujących ustawodawstw, o których mowa w art. 37 ust. 1 tego rozporządzenia, natomiast w załączniku tym nie ma wzmianki na temat systemu luksemburskiego.

7 Załącznik V tego rozporządzenia stwierdza zgodność pomiędzy ogólnym systemem zabezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy w Belgii i systemem zabezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy dotyczącym pracowników fizycznych i umysłowych Wielkiego Księstwa Luksemburga w odniesieniu do warunków dotyczących stopnia niezdolności do pracy.

Ustawodawstwa belgijskie i luksemburskie

8 Zgodnie z art. 87 belgijskiej ustawy z dnia 14 lipca 1994 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu zdrowotnym i o świadczeniach z tytułu niezdolności do pracy (zwanej dalej „ustawą z 1994 r."):

„Uprawniony […] niezdolny do pracy […] otrzymuje za każdy dzień roboczy w okresie jednego roku od dnia rozpoczęcia swej niezdolności do pracy […] świadczenie zwane »świadczeniem pierwszej niezdolności«".

9 Zgodnie z art. 93 ustawy z 1994 r.:

„Gdy niezdolność do pracy przedłuża się poza okres pierwszej niezdolności, wypłacane jest za każdy dzień roboczy niezdolności do pracy […] świadczenie zwane »świadczeniem z tytułu niezdolności do pracy«".

10 Zgodnie z prawem belgijskim renta z tytułu niezdolności do pracy zależy od długości okresów ubezpieczenia.

11 Zgodnie z prawem luksemburskim gdy stwierdza się stałą niezdolność do pracy, prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy powstaje od pierwszego dnia zaprzestania działalności zawodowej. Wysokość renty uzależniona jest od kariery zawodowej.

12 Konwencja belgijsko-luksemburska o zabezpieczeniu społecznym pracowników przygranicznych, podpisana w Arlon w dniu 24 marca 1994 r. i przyjęta ustawą z dnia 28 kwietnia 1995 r. (*Moniteur belge z* dnia 7 czerwca 1995 r., s. 16139,), przewiduje dla pracowników przygranicznych wypłatę świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w Belgii przed upływem okresu pierwszej niezdolności do pracy.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

13 K. Leyman była zatrudniona w Belgii w latach 1971–2003. Od 1999 r. mieszkała ona w Luksemburgu i od sierpnia 2003 r. podlegała luksemburskiemu systemowi zabezpieczenia społecznego.

14 W dniu 8 lipca 2005 r. K. Leyman uznana została przez właściwą instytucję luksemburską za niezdolną do pracy przez okres od dnia 8 lipca 2005 r. do dnia 29 lutego 2012 r. — daty uzyskania uprawnień emerytalnych. Przyznana jej zatem została renta z tytułu niezdolności do pracy za okresy ubezpieczenia ukończone w Luksemburgu. Wypłacana K. Leyman przez instytucję luksemburską renta wynosiła 322,83 EUR miesięcznie.

15 K. Leyman zwróciła się do INAMI z wnioskiem o przyznanie świadczenia z tytułu niezdolności do pracy uwzględniającego okresy ubezpieczenia w Belgii. Decyzją z dnia 23 czerwca 2006 r. INAMI przyznał K. Leyman takie świadczenie, wynoszące 737,10 EUR miesięcznie, które przysługiwało jej od dnia 8 lipca 2006 r., co zdaniem tego urzędu zgodne jest z art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 i art. 93 ustawy z 1994 r.

16 K. Leyman zaskarżyła decyzję INAMI przed sądem krajowym, żądając, żeby przyznane jej świadczenie z tytułu niezdolności do pracy było wypłacane za okres począwszy od dnia 8 lipca 2005 r.

17 W tych okolicznościach tribunal du travail de Nivelles postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 40 [ust.] 3 [lit.] b) rozporządzenia [nr] 1408/71 i art. 93 [ustawy z 1994 r.] są sprzeczne z art. 18 traktatu WE, w zakresie w jakim w przypadku pracownika mającego miejsce zamieszkania i pracującego w państwie rodzaju A (w niniejszej sprawie w Belgii) i przeprowadzającego się do państwa rodzaju B (w niniejszej sprawie do Wielkiego Księstwa Luksemburga) nie pozwalają one przyznać w pierwszym roku niezdolności do pracy świadczenia uwzględniającego okres zatrudnienia i okres składkowy w państwie rodzaju A (w Belgii)[?]

2) Czy art. 40 [ust.] 3 [lit.] b) rozporządzenia [nr] 1408/71 i art. 93 [ustawy z 1994 r.] są sprzeczne z art. 18 traktatu WE, w zakresie w jakim w przypadku pracownika mającego miejsce zamieszkania i pracującego w państwie rodzaju A (w niniejszej sprawie w Belgii) i przeprowadzającego się do państwa rodzaju B (w niniejszej sprawie do Wielkiego Księstwa Luksemburga) powodują one dyskryminację pracownika korzystającego ze swego prawa do swobodnego przemieszczania się i nie pozwalają przyznać mu w pierwszym roku niezdolności do pracy świadczenia uwzględniającego okres zatrudnienia i okres składkowy w państwie rodzaju A (w Belgii)[?]".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

18 Na wstępie należy stwierdzić, że wprawdzie pytania, z którymi zwrócił się do Trybunału sąd krajowy dotyczą art. 18 WE, jednak sytuacja, o której mowa w sprawie przed sądem krajowym, dotyczy art. 39 WE i 42 WE.

19 Zarówno z postanowienia odsyłającego, jak i uwag przedstawionych przed Trybunałem wynika bowiem, że K. Leyman osiedliła się w Luksemburgu z zamiarem wykonywania pracy najemnej.

20 Tymczasem z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 18 WE, który formułuje w sposób ogólny prawo każdego obywatela Unii do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, znajduje swoje uszczegółowienie w art. 39 WE w odniesieniu do swobodnego przepływu pracowników (zob. wyroki: z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie C-392/05 Alevizos, Zb.Orz. s. I-3505, pkt 66; z dnia 11 września 2007 r. w sprawie C-287/05 Hendrix, Zb.Orz. s. I-6909, pkt 61).

21 W tych okolicznościach pytania, z którymi zwrócił się do Trybunału sąd krajowy należy rozumieć jako zmierzające zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 39 WE i 42 WE należy dokonywać w ten sposób, że sprzeciwiają się one sformułowanemu w art. 93 ustawy z 1994 r. wymogowi, który został ustanowiony zgodnie z art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71, i prowadzi do tego, iż osoba znajdująca się w sytuacji K. Leyman, która najpierw była zatrudniona i mieszkała na terytorium Królestwa Belgii — państwa członkowskiego, w którym obowiązuje ustawodawstwo rodzaju A, a następnie osiedliła się w innym państwie członkowskim, którego ustawodawstwo należy do rodzaju B zostaje pozbawiona świadczenia od właściwej instytucji pierwszego państwa członkowskiego w okresie pierwszego roku niezdolności do pracy, oraz powoduje dyskryminację pracownika korzystającego z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się.

22 W tym względzie należy od razu przypomnieć, że rozporządzenie nr 1408/71, które ma na celu koordynację systemów zabezpieczenia z tytułu niezdolności do pracy, wprowadza rozróżnienie oparte na tym, czy pracownik podlega wyłącznie ustawodawstwu, zgodnie z którym wysokość świadczeń nie jest zależna od długości okresów ubezpieczenia (ustawodawstwo „rodzaju A") — czego dotyczą art. 37–39 tego rozporządzenia, czy też pracownik podlega albo wyłącznie ustawodawstwu, na podstawie którego wysokość świadczeń zależy od wspomnianej długości (ustawodawstwo „rodzaju B"), albo ustawodawstwom tych dwóch rodzajów — co opisuje art. 40 tego rozporządzenia.

23 Pracownicy znajdujący się w sytuacji opisanej w art. 40 rozporządzenia nr 1408/71 korzystają ze świadczeń z tytułu niezdolności do pracy zgodnie z przepisami tego rozporządzenia dotyczącymi świadczeń emerytalnych i na wypadek śmierci, które mają zastosowanie przez analogię.

24 Jeżeli system przewidziany dla pracowników znajdujących się w sytuacji opisanej w art. 37–39 rozporządzenia nr 1408/71 w zakresie mającym znaczenie dla niniejszej sprawy oznacza, że tylko jedno państwo członkowskie ustala zgodnie ze swoim porządkiem prawnym prawo do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy i wypłaca te świadczenia, to system obejmujący pracowników znajdujących się w sytuacji przewidzianej art. 40 tego rozporządzenia oznacza zasadniczo, że świadczenia z tytułu niezdolności do pracy należy wypłacać mając na względzie wszystkie ustawodawstwa, którym podlegał pracownik, i w takim przypadku pracownik ten otrzymuje od każdego ze stosownych państw członkowskich świadczenie z tytułu niezdolności do pracy obliczane w stosunku do okresów zabezpieczenia ukończonych zgodnie z tym ustawodawstwem.

25 W sprawie przed sądem krajowym w związku z tym że skarżąca podlegała ustawodawstwu rodzaju A, tj. belgijskiemu systemowi zabezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy, i ustawodawstwu rodzaju B, tj. luksemburskiemu systemowi zabezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy, czynności obliczania i wypłaty świadczenia zostały wykonane zgodnie z art. 46 rozporządzenia nr 1408/71 przez właściwe władze belgijskie i luksemburskie, które ustaliły wysokość przysługującego ze strony tych instytucji miesięcznego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy, które zresztą nie jest kwestionowane przez strony postępowania przed sądem krajowym.

26 Jednakże strony w sporze przed sądem krajowym nie zgadzają się co do daty, od której należy wypłacać należne w Belgii świadczenie z tytułu niezdolności do pracy.

W przedmiocie belgijskiego systemu ubezpieczeń zdrowotnych i ubezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy oraz świadczenia „pierwszej niezdolności do pracy”

27 Z postanowienia odsyłającego, a także z uwag przedstawionych Trybunałowi w szczególności przez rząd belgijski wynika, że belgijski system zabezpieczeń organizuje ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenie z tytułu niezdolności do pracy w jedną całość, w ten sposób, że pracownik, który stał się niezdolny do pracy, podlega najpierw systemowi dotyczącemu tymczasowej niezdolności, a po upływie określonego okresu systemowi obejmującemu długotrwałą całkowitą lub częściową niezdolność do pracy albo niezdolność trwałą.

28 W szczególności w Belgii pracownik niezdolny do pracy podlega w pierwszej kolejności systemowi ubezpieczenia zdrowotnego w okresie jednego roku, w trakcie którego pobiera on świadczenie zwane świadczeniem „pierwszej niezdolności do pracy”. W drugiej kolejności, po upływie tego okresu, jeżeli pracownik jest w dalszym ciągu niezdolny do pracy, podlega on systemowi zabezpieczenia z tytułu niezdolności do pracy i pobiera świadczenie z tytułu niezdolności do pracy.

29 System ten nie dokonuje zatem rozróżnienia pod względem stanu pracownika pomiędzy niezdolnością tymczasową, taką jak choroba z jednej strony, a niezdolnością trwałą, taką jak inwalidztwo z drugiej. Niezdolność tymczasową różni od inwalidztwa jedynie to, że inwalidztwo przedłuża o ponad rok niezdolność do pracy pracownika.

30 Natomiast system luksemburski rozróżnia pomiędzy ubezpieczeniem zdrowotnym a ubezpieczeniem z tytułu niezdolności do pracy w ten sposób, że jeżeli uznaje się, iż pracownik jest tymczasowo niezdolny do pracy, to podlega on systemowi ubezpieczenia zdrowotnego uprawniającego do świadczenia zdrowotnego, natomiast jeżeli uznaje się, że znajduje się on w stanie niezdolności trwałej lub stałej, podlega on wówczas systemowi zabezpieczenia z tytułu niezdolności do pracy, które uprawnia do świadczenia z tego tytułu.

31 Z tego wynika, że w systemach, w których ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenie z tytułu niezdolności do pracy są połączone, tak jak w systemie belgijskim, stwierdzenie niezdolności do pracy bez odbycia okresu pierwszej niezdolności nie zostało przewidziane i że w konsekwencji takie stwierdzenie dokonane przez inne państwo członkowskie, takie jak Wielkie Księstwo Luksemburga, powoduje trudności w koordynacji systemów zabezpieczeń społecznych, w przypadku gdy tak jak w sprawie przed sądem krajowym czynności wypłaty świadczenia należy wykonywać z uwzględnieniem innych systemów, zgodnie z art. 40 i 46 rozporządzenia nr 1408/71.

32 Bowiem wprawdzie zgodnie z ustawodawstwem luksemburskim prawo do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy przysługuje od pierwszego dnia takiej niezdolności do pracy, jednak świadczenie to zaczyna być wypłacane zgodnie z ustawodawstwem belgijskim dopiero po upłynięciu okresu jednego roku, podczas którego niezdolny do pracy pracownik mieszkający w Belgii otrzymuje świadczenie „pierwszej niezdolności do pracy".

33 Tymczasem właściwe władze belgijskie twierdzą, że w takich okolicznościach art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 należy interpretować w taki sposób, że prawo do belgijskiego świadczenia z tytułu niezdolności do pracy przysługuje po upłynięciu jednorocznego okresu „pierwszej niezdolności do pracy". Ponadto wspomniane władze nie przyznają pracownikowi świadczenia z tytułu tej ostatniej niezdolności.

W przedmiocie art. 40 ust. 3 rozporządzenia nr 1408/71

34 Należy podnieść, że art. 40 ust. 3 rozporządzenia nr 1408/71 dotyczy przypadku pracownika, który podlega w danym państwie członkowskim ustawodawstwu rodzaju A, które uzależnia przyznanie świadczeń z tytułu niezdolności do pracy od korzystania przez określony czas przez zainteresowanego ze świadczeń pieniężnych w razie choroby lub pozostawania w stanie niezdolności do pracy, w przypadku gdy pracownik ten jest dotknięty niezdolnością do pracy, po której nastąpiło inwalidztwo, w czasie podlegania ustawodawstwu innego państwa członkowskiego.

35 Koordynacja, o której mowa w tym przepisie, stanowi po pierwsze, że należy uwzględnić każdy okres, podczas którego pracownik korzystał w odniesieniu do niezdolności do pracy zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego ze świadczeń pieniężnych w razie choroby lub z wynagrodzenia albo ze świadczeń z tytułu inwalidztwa, po którym nastąpiła ta niezdolność do pracy, tak jakby chodziło o okres, w czasie którego świadczenia pieniężne na wypadek choroby były wypłacane osobie zainteresowanej zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego, lub o okres, podczas którego zainteresowany był niezdolny do pracy w rozumieniu tego ustawodawstwa [art. 40 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71].

36 Przepis ten przewiduje, po drugie, że prawo do świadczeń z tytułu inwalidztwa zgodnie z ustawodawstwem pierwszego państwa członkowskiego nabywane jest bądź po zakończeniu początkowego okresu rekompensaty z tytułu choroby, bądź po zakończeniu początkowego okresu niezdolności do pracy przewidzianego przez to ustawodawstwo, i nie wcześniej niż w dniu nabycia prawa do świadczeń z tytułu inwalidztwa, po którym nastąpiła niezdolność do pracy zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego lub następnego dnia po upływie ostatniego dnia, w którym zainteresowany ma prawo do świadczenia pieniężnego w razie choroby zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego [art. 40 ust. 3 lit. b) tego rozporządzenia].

37 Istnieją zatem dwa odmienne rodzaje zasad koordynacyjnych.

38 Z jednaj strony zasada przewidziana w art. 40 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 1408/71 łączy i sumuje wydarzenia, które nastąpiły w trakcie okresów ukończonych zgodnie z ustawodawstwem drugiego państwa członkowskiego, celem zbadania, czy zostały spełnione warunki wymagane przez ustawodawstwo pierwszego państwa członkowskiego dla nabycia prawa do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy.

39 Z drugiej strony zasada przewidziana w art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 ustanawia czasowe ograniczenie dla nabycia prawa do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy w pierwszym państwie członkowskim, przyznając temu państwu w szczegól-

ności możliwość uzależnienia przyznania tych świadczeń od zakończenia początkowego okresu niezdolności do pracy, w trakcie którego zainteresowany jest niezdolny do pracy lub korzystał ze świadczeń pieniężnych w razie choroby, z której to możliwości ustawodawca belgijski skorzystał przewidując w art. 93 ustawy z 1994 r. nabycie prawa do tych świadczeń po zakończenia pierwszego okresu niezdolności do pracy.

W przedmiocie swobodnego przepływu pracowników

40 W odniesieniu do swobodnego przepływu pracowników należy przypomnieć, że art. 42 WE dopuszcza różnice pomiędzy systemami zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich, a w konsekwencji w prawach osób pracujących w tych państwach. Zatem art. 42 WE nie wpływa na różnice merytoryczne i proceduralne pomiędzy tymi systemami (zob. wyroki: z dnia 7 lutego 1991 r. w sprawie C-227/89 Roenfeldt, Rec. s. I-323, pkt 12; z dnia 5 października 1994 r. w sprawie C-165/91 van Munster, Rec. s. I-4661, pkt 18).

41 Jednakże zostało stwierdzone, że cel traktatu nie zostałby osiągnięty, jeżeli w konsekwencji wykonywania przysługującego im prawa do swobodnego przepływu pracownicy mieliby utracić świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego zagwarantowane im ustawodawstwem jednego z państw członkowskich. Konsekwencja taka mogłaby bowiem powstrzymać pracownika wspólnotowego od korzystania z prawa do swobodnego przepływu, a co za tym idzie, stanowiłaby przeszkodę w wykonywaniu tej swobody (zob. wyrok z dnia 4 października 1991 r. w sprawie C-349/87 Paraschi, Rec. s. I-4501, pkt 22; ww. wyrok w sprawie van Munster, pkt 27).

42 Tymczasem w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że wprawdzie art. 87 i 93 ustawy z 1994 r. nie wprowadzają rozróżnienia pomiędzy pracownikami, którzy wykonywali przysługujące im prawo do swobodnego przepływu, a tymi, którzy tego prawa nie wykonywali, jednak stosowanie tych artykułów stawia pracowników, którzy znajdują się w sytuacji skarżącej przed sądem krajowym, w czasie pierwszego roku po skorzystaniu z prawa swobodnego przemieszczania się w niekorzystnej sytuacji względem pracowników, którzy znajdowali się także w stanie niezdolności trwałej lub stałej, ale nie wykonywali swojego prawa do swobodnego przemieszczania się.

43 Jeżeli bowiem ostatni z wymienionych pracowników mają prawo do świadczenia z tytułu pierwszej niezdolności w Belgii, to K. Leyman nie ma prawa do tego świadczenia ani do innego analogicznego świadczenia w Luksemburgu, założywszy, że pobiera ona już świadczenie z tytułu niezdolności do pracy w tym ostatnim państwie członkowskim.

44 Ponadto w zakresie w jakim świadczenie uwzględniające okres zatrudnienia i okres składkowy ukończone w Belgii zaczyna być wypłacane dopiero po zakończenia pierwszego okresu niezdolności do pracy trwającego jeden rok, stosowanie art. 87 i 93 ustawy z 1994 r. zalecane przez właściwe władze belgijskie doprowadza do tego, że pracownicy znajdujący się w sytuacji K. Leyman, którzy wpłacali składki na ubezpieczenie społeczne, nie są uprawnieni do świadczenia za pierwszy rok niezdolności do pracy.

45 W tym względzie Trybunał orzekł, że traktat WE nie gwarantuje pracownikowi, że rozszerzenie przez niego działalności na więcej niż jedno państwo członkowskie lub przeniesienie działalności do innego państwa członkowskiego będzie obojętne z punktu widzenia zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na rozbieżności między ustawodawstwami państw członkowskich w zakresie zabezpieczenia społecznego takie rozszerzenie lub przeniesienie może w konkretnych przypadkach okazać się dla pracownika bardziej lub mniej korzystne pod względem ochrony socjalnej. Wynika stąd, że nawet w przypadkach, gdy stosowanie takiego ustawodawstwa okazuje się mniej korzystne, pozostaje ono zgodne z postanowieniami art. 39WE i 43 WE, jeżeli nie stawia ono zainteresowanego pracownika w gorszej sytuacji w porównaniu z tymi, którzy pracują lub prowadzą działalność w całości w tym państwie członkowskim, na którego terytorium obowiązuje to ustawodawstwo lub w porównaniu z tymi, którzy podlegali mu wcześniej, i jeżeli zwyczajnie nie oznacza sytuacji, w której opłacane są składki na ubezpieczenie społeczne nieuprawniające ubezpieczonego do świadczenia (zob. wyroki z dnia 19 marca 2002 r. w sprawach połączonych C-393/99 i C-394/99 Hervein i in., Rec. s. I-2829, pkt 51, a także z dnia 9 marca 2006 r. w sprawie C-493/04 Piatkowski, Zb.Orz. s. I-2369, pkt 34).

46 Tymczasem jeżeli w sytuacji takiej jak przed sądem krajowym stosowanie art. 87 i 93 ustawy z 1994 r. zalecane przez władze belgijskie prowadzi do odmowy przyznania jakiegokolwiek świadczenia pracownikowi, który wykonywał swoje prawo do swobodnego przemieszczania się w trakcie pierwszego roku niezdolności do pracy, to należy stwierdzić, że jest ono sprzeczne z prawem wspólnotowym, gdyż po pierwsze, stawia tego pracownika w niekorzystnej sytuacji względem pracowników znajdujących się w tym samym stanie trwałej niezdolności do pracy, którzy nie wykonywali swojego

prawa do swobodnego przemieszczania się, i po drugie, prowadzi do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne nieuprawniające ubezpieczonego do świadczenia.

47 Należy ponadto przypomnieć, że w zakresie w jakim zgodnie z art. 40 ust. 4 rozporządzenia nr 1408/71 zgodność w sprawie stopni niezdolności do pracy między belgijskim a luksemburskim ogólnym systemem zabezpieczeń z tytułu niezdolności do pracy jest potwierdzona w załączniku V, decyzja podjęta przez właściwe władze luksemburskie dotycząca stopnia niezdolności do pracy wiąże właściwe władze belgijskie.

48 W niniejszej sprawie stosowanie omawianego ustawodawstwa krajowego do pracownika migrującego w ten sam sposób co do pracownika niebędącego pracownikiem migrującym wywołuje nieoczekiwane i ledwie zgodne z celem art. 39 WE konsekwencje w związku z faktem, że prawo do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy pracownika migrującego regulują dwa odrębne ustawodawstwa, co wynika z pkt 28–33 niniejszego wyroku (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Munster, pkt 30).

49 W sytuacji istnienia takiej różnicy pomiędzy ustawodawstwami, zgodnie z zasadą lojalnej współpracy wyrażoną w art. 10 WE, właściwe władze krajowe mają obowiązek zastosowania wszelkich posiadanych środków dla osiągnięcia celu art. 39 WE (zob. ww. wyrok w sprawie Munster, pkt 32).

50 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytania, z którymi zwrócił się do Trybunału sąd krajowy należy odpowiedzieć, że wykładni art. 39 WE należy dokonywać w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, żeby właściwe władze państwa członkowskiego stosowały ustawodawstwo krajowe, które zgodnie z art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia nr 1408/71 uzależnia nabycie praw do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy od zakończenia pierwszego okresu niezdolności do pracy trwającego jeden rok, w przypadku gdy skutkuje to tym, że pracownik migrujący opłaca składki na ubezpieczenie społeczne nieuprawniające go do świadczenia, w związku z czym znajduje się on w niekorzystnej sytuacji względem pracownika niebędącego pracownikiem migrującym.

W przedmiocie kosztów

51 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 39 WE należy dokonywać w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, żeby właściwe władze państwa członkowskiego stosowały ustawodawstwo krajowe, które zgodnie z art. 40 ust. 3 lit. b) rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w wersji zmienionej i uaktualnionej rozporządzeniem Rady (WE) nr 118/97 z dnia 2 grudnia 1996 r., zmienionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 647/2005 z dnia 13 kwietnia 2005 r., uzależnia nabycie praw do świadczenia z tytułu niezdolności do pracy od zakończenia pierwszego okresu niezdolności do pracy trwającego jeden rok, w przypadku gdy skutkuje to tym, że pracownik migrujący opłaca składki na ubezpieczenie społeczne nieuprawniające go do świadczenia, w związku z czym znajduje się on w niekorzystnej sytuacji względem pracownika niebędącego pracownikiem migrującym.

Podpisy